

JAN-HEINER TÜCK

V velikonočni svetlobi

*Tkanina človeških zgodb o trpljenju.
Misli ob postnem prtju Eve Petrič*

V dunajski stolnici visi v postnem času velikanski, 11 x 5 metrov velik postni prt. Izdelala ga je slovenska umetnica Eva Petrič (roj. 1983) in ima naslov »Collective Heart« (Skupno Srce). Postni prt je kolaž iz stoterih čipk in spletenih ter kvačkanih tkanj, ki so sešiti in zavozlani skupaj v velik prt. Postni prt pokriva zgodnjebaročni glavni oltar v stolnici skupaj z veliko podobo kamenjanja sv. Štefana, ki jo je naslikal Johann Tobias Pock. Človek bi rekel, da gre za pisano preprogo iz blaga, ki povezuje številne majhne zgodbe trpljenja ljudi in jih prinaša pred Božje obličje. Semantika (jezikovni pomen) latinske besede *passio* pa obsega, kakor je znano, tako »trpljenje« kakor »strast«. Zato je mogoče postni prt razlagati kot mnogovrsten vzorec za tkanje, ki zavozla in mrežasto poveže človeške strasti, sanje in pričakovanje, a prav tako bolečino, razočaranje in obup. Čipke so žene večinoma naklekljale v potrpežljivi pobožnosti. »Posebnost te zvrsti«, kakor pripominja Aleida Assmann, »je njena neopaznost. Pregrinjalca krasijo dnevno sobo, položena so na sedežih in so za podlogo, čeprav so včasih izredno umetniška in natančno izdelana, jih ne občudujemo in ne cenimo.« To komaj ustrezno ovrednoteno delo je zdaj opazno, neznatnost je javno razstavljena.

Jan-Heiner Tück, Im österlichen Licht. Das Gewebe der menschlichen Leidensgeschichten – zum Fastentuch von Eva Petrič. Prevedel Anton Štrukelj.

V razlagi postnega prta zvemo, da je umetnica kupovala čipke in blago na boljših trgih na povsem različnih koncih sveta. Kolaž s tem ponuja nekakšno *kolokacijo* – prepletenost raznih krajev, kjer govorijo različne jezike in vedenje določajo drugačne kode ... Pogosto obstajajo v vzorcu čipk in šivanja majhne napake, ki jih gledalec ali gledalka s prostim očesom sploh ne more opaziti. Je to namig na človekovo zmotljivost, stranpoti, po katerih človek hodi? Ali pa kaže na »živi pesek« njegovega spomina, ki se sčasoma spreminja ali zbledi, marsičesa noče več zaznati, morda dobi vrzeli in luknje?

Nit spomina pa v postnem prtju ne sešije in združuje samo različnih krajev v pokrajino spomina, ampak poveže tudi različne čase v *sinopso*. Kosi blaga in šivanja, ki jih je Eva Petrič povezala skupaj v kolaž, so različno stari. Tu so dragocene čipke iz preteklih stoletij – tako rekoč »relikvije« pokojnih šivilj in njihovega življenjskega sveta – kakor tudi današnje barvite krpe, ki bi rade sledile bežnemu spreminjanju mode. V postnem prtju je živo prikazana moč spominjanja, ki presega rodove in povezuje današnje ljudi z nekdanjimi! Hkrati je izražena tudi vzajemna misel drug na drugega in zavzemanje drug za drugega, za ljudi, ki živijo na oddaljenih krajih in med seboj delijo svoje življenjske zgodbe. Ta povezovalna *memoria* močno stopa pred naše oči s prepletenostjo raznovrstnih pregrinjal in tkanin. Šivi in vozli, ki povezujejo različne tkanine in vnašajo nekaj kaosa v estetični red dobro razporejenih kosov blaga, pa razkrivajo tudi rane in brazgotine spomina, razgaljajo spore in travme, ki še niso zaceljene. Nasproti znanemu pregovoru »Čas ozdravlja rane« postavlja postni prt filigransko tkanino, ki javno razstavlja »rane časa« in jih priporoča gledalcu v premislek – v smislu resnice, ki jo je izrekel George Santayana: »Those who cannot remember the past are condemned to repeat it« – Tisti, ki se ne morejo spominjati preteklosti, so obsojeni, da jo bodo ponovili.

Za namestitev postnega prta ni nepomembna dobro premišljena osvetlitev, ki jo je umetnica dala svojemu delu. Na nekaterih mestih je z električnimi reflektorji prt potopljen v lila svetlobo. Lila je liturgična barva postnega časa, ki vabi človeka potnika, *homo viator*,

k spreobrnjenju in prenovi, da na novo naravna kompas življenja. Druga mesta postnega prta pa se javljajo v svetlobi, ki vdira skozi gotška cerkvena okna prezbiterija; intenzivnost te svetlobe je odvisna od vsakokratnega dnevnega časa in vremena. Osvetljava povezuje izročilo in moderno, povezuje svetlobno arhitekturo visokega srednjega veka in pogosto kričečo tehniko žarometov sedanosti.

Končno ne smemo prezreti tega, da visi postni prt v apsidi srednjeveške stolnice. S tem je skupaj s cerkvenim prostorom usmerjen proti vzhodu. *Ex oriente lux*. Luč prihaja z vzhoda. Vzhajajoče sonce, ki zažari zgodaj zjutraj, je simbol za vstalega Kristusa, je znamenje upanja v življenje, ki ne pozna več smrti. Preproga iz krp ponazarja pasijone, pisano blago, iz katerih je stkana in spletena zgodovina ljudi, je položeno v velikonočno upanje za rešilno preobrazbo. »Nemirno je naše srce, dokler ne počije v tebi – *inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te*,« je zapisal Avguštin v svojih Izpovedih. Ali na koncu velja to tudi za »Collective Heart«, Skupno Srce človeštva, ki ga je Eva Petrič tako predirljivo postavila pred oči v svojem postnem prtju?